

BEST

Ocak
2015/1
FİYATI: 6 TL

ISSN 1303-4758
9 771303 475024

ENERJİ VERİMLİ SİSTEMLER VE UYGULAMALARI

“Kentsel dönüşümü ‘yeşil’ dönüşüm olarak geliştirebilirsek, ülkemiz açısından büyük bir fırsat yakalamış olacağız”

Devletin kendi yatırımlarında sürdürülebilirlik konusunda örnek olması gerektiğini ve kentsel dönüşüm kartını doğru kullanmanın otomobillerin kenti olan kentlerimizi yayaların kenti haline dönüştürebileceğini dile getiren Has Mimarlık Kurucu Ortağı Ayşe Hasol Erkin ile Türkiye’de mimari ve yeşil projeler üzerine konuştuk.

Has Mimarlık’ın kuruluşundan bugüne hikâyesini kısaca anlatır mısınız?

Has Mimarlık, 1985 yılında kuruldu. Bir aile şirketi olarak başlayan yapı, şu anda üçüncü kuşak mimarları yetiştiriyor. Biz de artık bayrağı üçüncü kuşağa teslim ediyoruz. Türkiye’de mimarlık ofisleri genellikle şahıs isimleri ile anılır, bir kişiye odaklanır. Biz bunu hiçbir zaman istemedik. Demokratik bir ortam oluşturmaya,

kararları birbirimize danışarak almaya çalıştık her zaman. İstedik ki Has Mimarlık bizim isimlerimizle bitmesin. Bu kurumsallık devam etsin, devamlılığı olabilsin. İstedik ki Has Mimarlık’ı nesiller boyu devam ettirebilecek bir yapı oluşsun.

Has Mimarlık olarak çalışma anlayışınız hangi felsefeye ve ne gibi ilkelere dayanıyor?

Yaratıcılık bizim için büyük önem

taşıyor. Has Mimarlık’ta tüm projelerimize bir “eskiz sınavı” havasında, bütün mimar arkadaşlarımızın eskiz katılımıyla, bir beyin fırtınası yaparak başlıyoruz. İnanılmaz bir enerji ortaya çıkıyor. Bu enerji birikiminin yarattığı etkileşim sayesinde tek kişinin oluşturmasının mümkün olmadığı yaratıcılık ve doğrulukta sonuçlar çıkıyor. Değişik fikirlerin uçuşması, çelişmesi, çatışması ve uyumu tasarımın yaratıcılığı açısından

yatırımlarında sürdürülebilirlik konusunda örnek olması gerekiyor. Yapılan bütün devlet binalarına sürdürülebilirlik önkoşulu getirilmeli. Bu önkoşul, hem devletin işletme maliyetlerinde ciddi kazanç sağlayarak vergilerimizin doğru yerlere harcanmasına yol açacak hem de sıradan vatandaş için yol gösterici olacaktır.

LEED, BREEAM gibi sertifikaların Türkiye'deki yeri ve öneminden bahsedebilir misiniz?

"Yeşil" tasarımın, bir "yeşil aldatmaca" olmadığını kanıtlamak için elimizdeki tek olanak, tasarımı uluslararası kabul görmüş belgelerle ölçmektir. Türkiye'de özel sektörün ilgisine karşın, LEED ve BREEAM belgelendirme sistemleri, hâlâ çok "elit" bir düzeyde kalıyor. Hem başvuru maliyetleri, hem belgenin İngilizce düzenlenmesi zorunluluğu, hem de enerji modellemesi masrafları nedeniyle, LEED sistemi her yatırımcının ulaşabileceği düzeyde değil. Şu anda Türkiye'de LEED belgesi alan proje sayısı 88. Belgeye başvurmuş proje sayısı ise 214. BREEAM belgesi almış olan 36 bina var. Bu sayıların Türkiye'deki bina yatırımlarına göre ne denli yetersiz olduğu açıktır.

Gerçekleştirdiğiniz akıllı ve yeşil projeler içinde sizin için özellikle öne çıkan projeler hangileri oldu? Bu projelerin özellikleri nelerdir?

Has Mimarlık olarak son dönemde yürüttüğümüz ekolojik mimarlık çalışmaları beni çok umutlandırıyor. Çevrenin ve teknolojinin azami uyumunu gerektiren "yeşil tasarım" araştırma-geliştirme etkinliklerimizin başında yer alıyor. Son dönemde işverenlerimiz de bu konuda bizimle birlikte heyecan duymaya başladı. Soyak Kristal Kule, ING Kahramanmaraş IT&Operasyon Binası, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Bilim ve Teknoloji Kompleksi

heyecan verici... Has Mimarlık'ta hazırladığımız projelerde, deneyimli veya deneyimsiz her arkadaşımızın yaratıcı katkısını alma gayreti içindeyiz. Bu nedenle, her projenin kendi dinamiği içinde, o projenin kısıtları ile değişik bir karakteri oluşuyor. Ancak, hepimizin benimsediği çağdaşlık, yalınlık ve işlevsellik çerçevesinde, çevreye uyumlu tasarım anlayışının tüm projelerimizde yer alması gayretindeyiz.

Enerji verimliliği, sürdürülebilirlik gibi konular hakkında görüşlerinizi alabilir miyiz? Türkiye'de bu konulara yeterli önem veriliyor mu, yeşil binalara olan talep nedir?

Gelişmiş ülkelerde devlet, gerek vergi avantajları, gerekse kredilerle ekolojik bina yapımını destekliyor. Türkiye gibi enerjisinin yüzde

75'ini ithal eden bir ülke, acilen "yeşil" binalar için bir destekleme politikası oluşturmalı. Dünyada, sürdürülebilirlik kavramını yayabilmek için öncü rolü, devlet üstleniyor. Türkiye'de ise sistem tersine işliyor. Örneğin, ABD'nin ekonomiyi canlandırmak için aldığı önlemler arasında, kamu hizmet binalarının "yeşil" sertifikalı olarak yenilenmesi için 9 milyar dolar, orta sınıf ailelerin evlerinin yalıtımı için 5 milyar dolar, toplu konut projeleri için 4 milyar dolar, federal yönetim binalarına 5 milyar dolar, "yüksek performanslı yeşil binalar" geliştirebilecek firmalara da 4,5 milyar dolar finansman veya vergi indirimi bulunuyor. Ülkemizde ise -biraz da zorunluluktan- özel sektör, bu konuda daha girişken. Ancak, öncelikle devletin kendi

ve "çevre" odaklı olabilmesi için büyük bir fırsattır.

Öte yandan, kentsel dönüşümün, kent içinde son kalan yeşil alanların yapılaşmaya açılması için bir araç olarak kullanılması ciddi bir tehlike. İstanbul'da kentlilerin nefes alabileceği çok az sayıda yeşil alan kaldı. Türkiye, kentsel dönüşüm kartını bu alanların da yapılaşması yönünde kullanırsa önemli bir fırsatı ayaklar altına almış olacak.

Diğer bir tehlike, kentsel dönüşümün finansmanı için, yoğunluk ve kapasite artışına gidilmesidir. Altyapının yetersiz olduğu ve yapılaşmanın zaten yoğun olduğu bölgelerin, inşaat maliyetini karşılayabilmek için daha da yoğunlaştırılması, sorunları daha da içinden çıkılmaz hale getirecektir.

Günümüz mimari yaklaşımlarında gördüğünüz yanlışlıkları bizimle paylaşır mısınız?

Geçmişten gelen eşsiz bir mimarlık kültürümüz var. Günümüzde bu kültürü başarıyla temsil eden, dünyadaki meslektaşlarından hiç de geri kalmayan, yetenekli bir kuşak var. Ne yazık ki hızlı nüfus artışı, göçler ve buna bağlı sorunlar, toplumun mimarlık bilincinin aynı hızda gelişmesini engelledi.

En basit alışverişte bile "en ucuz" değil, "en iyi" aranırken, mimarlık söz konusu olduğunda, "en ucuz"un tercih edilmesini anlamakta güçlük çekiyorum. Sözümlü ettiğim yetenekli mimarlar kuşağı, geniş kitlelerin "ucuzluk karşılığında sıradanlık" beklentilerini karşılayamazdı. Günümüz mimarlığıyla ilgili, zaman zaman umutsuzluğa kapılmamızın nedeni budur. Türkiye'de, en basit alışverişte bile "iyi"yi aramak için gösterilen özen, mimarlık için de gösterildiği zaman, mimarlığın geleceğinin çok parlak olacağına inanıyorum. Diğer yandan, kentlerdeki bu "ucuz" betonlaşmadan bıkan, ama mimarlık bilinci de bu "ucuz" mimarlıkla sınırlanmış kitlelerde, geçmişe öykünme, geçmiş dönemlerin mimarlığını taklit etme arayışları da başladı. Osmanlı, Selçuklu, Klasik, Barok, ne varsa karıştırılıp önümüze konuyor. Çağdaşlık ve gelişmeyi engelleyen bu son derecede tehlikeli yaklaşımı, yine etraftaki iyi mimarlık örnekleriyle bastırabileceğimizi umuyorum. Değişim ve yenilik, eskiyi her durumda yenecektir. Son on yılda yaptığımız toplu konutları önümüzdeki on yıllarda yıkma noktasına geleceğiz. "İyi planlama" ve "yeşil binalar" ile

kentsel dönüşüm sınavının başarıyla atlatılması mümkün. Kentsel dönüşüm kartımızı doğru kullanabilirsek, şu anda otomobillerin kenti olan kentlerimizi yaya- ların kenti haline dönüştürebiliriz. Bunu sağlamak için yenilemelerin parsel bazında değil, en azından ada ölçeğinde yapılması gerekir. Kentlilerin ihtiyaçlarını yürüyerek karşılayabileceği, yani altgeçit, üstgeçit, otoyol, otopark engelle- riyle karşılaşmayacakları bir düzen getirilebilir. Mahalle ölçeğinde planlanabilecek kentsel dönüşüm alanları, yaşlıların, çocukların güvenle dolaşabilecekleri, parkları, kahvehaneleri, dükkanları ile "in- san ölçeğinde" düzenlenebilir. Dev alışveriş merkezleri, insanların mahalle ölçeğindeki ihtiyaçlarına yanıt veremiyor. Otoyollar, alışveriş merkezleri, alt-üst geçitler insan ölçeğini bastırıyor.

Diğer yandan, kentsel dönüşüm yasası parsel ölçeğinde yenile- meye de olanak tanıdığı için, bu fırsatı kaçırma tehlikesi de ufukta. Gecekondu bölgelerinin ve dep- remde zarar görebilecek bölge- lerin bir bütün olarak ele alınıp planlanması hedeflenmeli. Parsel ölçeğinde yıkıp yeniden yapmak, kentsel dokuya hiçbir değişiklik getirmeyecek, kentlerde yalnızca bir makyaj etkisi yaratacak; ancak kentlilerin hoşnutsuzluğu aynen devam edecektir.

Oysa kentsel dönüşümü "yeşil" dönüşüm olarak geliştirebilirsek, ülkemiz açısından büyük bir fırsat yakalamış olacağız. "Yeşil" dönüşüm hem insan odaklı kentlerin, hem de enerji tasarrufu yoluyla ekonomik refahın önünü açacak. Depremden etkilenmiş alanlar ya da gecekondu bölgelerinde mutlaka gereken kentsel dönüşü- me, ülke olarak önemli bir yatırım yapacağız. Bu yatırımın "yeşil" önlemler dikkate alınarak yapıl- ması için ilave bir bedel gerekme- yecek. Yalnızca sürdürülebilirlik ilkeleriyle, bilinçli mimarlıkla,

kentsel dönüşüm; yeşil dönüşümle taçlanabilir.

Yatırımcı ve mimar ilişkisi hakkında neler söylersiniz?

İyi mimarlık için sadece iyi bir mimar yeterli değildir. Mutlaka "iyi işveren" de gerekir. İşveren, verdiği kararlarla mimarın ufkunu açar. Mimarın önerilerini daha çok geliştirir, destekler. Gurur duyduğumuz yapıların işverenlerinin ortak özelliği budur.

Disiplinler arası koordinasyona ilişkin değerlendirmeleriniz neler?

Has Mimarlık'ın çok önemli bir özelliği; mimarlığa yalnızca bir tasarım tutkusu olarak değil, aynı zamanda belirli bir üretim mantığı içinde ve çok sayıda uzmanın katılımıyla tamamlanacak bir ürün olarak bakmasıdır. Tasarım için ve mühendislik koordinasyonu için yaptığımız beyin fırtınası ve ekip çalışmaları bu amacın araçlarını oluşturuyor.

Ortak akıl projeleri, Has Mimarlık'ın gücü oldu. Has Mimarlık'ta hazırladığımız projelerde, deneyimli veya deneyimsiz her arkadaşımızın yaratıcı katkısını almaya çalışıyoruz. Proje sürecinin en başında yaptığımız ve mimar arkadaşlarımızın hepsinin katkı olarak düşüncelerini paylaştıkları

"beyin fırtınası" toplantıları en önemli aracımız.

Has Mimarlık'ta ekip çalışmasını yalnızca tasarım aşamasında değil, tüm proje sürecinde, mühendislik gruplarıyla da uyguluyoruz. Tüm grupların katılımıyla gerçekleşen haftalık toplantılarımız, projelerin uyumlu ve sağlıklı yürümesini sağlıyor.

Teknoloji ve malzeme seçiminin mimariye etkilerini nasıl yorumluyorsunuz?

Mimarların, toplumun yaşam niteliğini belirlemek gibi bir misyonu var. Bu, çok ağır bir sorumluluk. Bu ciddi sorumluluğu bilinçli kullanmak gerekiyor. Üretilen her projede, gerek fiziksel gerekse doğal çevreden "almadan vermek" anlayışının gözetilmesi gerekiyor. Üzülerek belirtmeliyim ki bugün, devlet eliyle yapılanlar dahil üretilen pek çok yapı, değil "almadan vermek", göz göre göre geleceğimizi çalıyor.

Mimarlık bürolarının, mesleğin sürekli gelişimi için olağan projelerinin yanı sıra araştırma projeleriyle de ilgilenmeleri gerekir. Çevrenin ve teknolojinin azami uyumunu gerektiren "yeşil tasarım" araştırma-geliştirme etkinliklerimizin başında yer alıyor. Bu, yalnızca mesleki bir araştırma değil, aynı zamanda insan ve çevre sağlığının

korunması ile kısıtlı su ve enerji kaynaklarının verimli kullanımı açısından da sosyal bir yükümlülük niteliğinde.

Dünya genelinde ve Türkiye özelinde değerlendirdiğinizde, mimarlık sektörünün geleceğine ilişkin neler söyleyebilirsiniz?

Artık metrekare üretmekten çok, daha iyi tasarımlara, daha kaliteli ve daha yaşanabilir kentlere özlem var. Son on yıllık deneyim, kentlerimizin betonlaşmasına, yeşil alanlarımızın azalmasına yol açtı. Mimarlığın geleceği, "insan" odaklı tasarımlar ve sağlıklı kentler üzerinde yoğunlaşacak.

Önümüzdeki günlerde hayata geçmesi planlanan projeleriniz hangileri?

Son dönemde, İstanbul Levent'te 168 metre yüksekliğinde Soyak Kristal Kule binası, Pei, Cobb, Freed&Partners ile birlikte tamamlanmış; ayrıca, Basra'da 120 yataklı bir hastanenin ve Gebze'de Anadolu Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nin projeleri hazırlanmıştır. Cezayir'de iki ayrı Onkoloji Hastanesi, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Bilim ve Teknoloji Kompleksi, ING Bank Kahramanmaraş IT&Operasyon Binası ile Şişli'de bir kentsel dönüşüm projesinin çalışmaları sürmektedir.